

Wayne Shorter, Thomas Dolby, Pat Metheny og James Taylor. Joni Mitchell har gennem tiden valgt sine samarbejdspartnere uden smålig skelen til musikalske stilarter.

MODNE MITCHELL

– Firserne var et sort årti, men nu følger en ny tid, fortæller Joni Mitchell via en transatlantisk telefonlinie fra Los Angeles.

– Min nye plade er lavet efter firsernes begravelse og handler om at komme hjem.

Af Kåre Gade

En ung pige med markerede kindben, blodfattig teint og akustisk guitar træder frem af en flok langhårede hippier og synger med alvorlig mine en sær og sørgmodig ballade. Hvem husker denne scene?

Hvis man ikke er gammel nok til at have set hippie-komedien *Alice's Restaurant* i biografen, har man måske set den på TV. Og selv om man ikke kender filmen, er det sandsynligt, at man kender pigen.

Det var nemlig Joni Mitchell, som i dag, tyve år efter *Alice's Restaurant*, er blandt de mest kreative og personlige skikkelser i amerikansk pop. *Night Ride Home* hedder hendes seneste plade, der samler tråden op fra de forrige tre LP'er, *Wild Things Run Fast*, *Dog Eat Dog* og *Chalk Mark In A Rain Storm*, alle udgivet på plademærket Geffen i løbet af firserne.

Langt fra folkemusikken

Det er omhyggeligt produceret musik, som med dissonante akkorder og underlige melodiforløb adskiller sig væsentligt fra den nye kvindelige singer/songwriter-bølge.

Sangskrivere som Suzanne Vega og Tracy Chapman sammenlignes ofte med Joni Mitchell, men det er i virkeligheden årtier siden den canadiske guitarist og sanger forlod folkemusikken til fordel for mere avancerede musikalske eksperimenter. Spørgsmålet er da også, om hun nogensinde har været en ægte folkesanger.

– I min barndom lyttede jeg til meget forskellig musik: Rachmaninov, Piaf og Sinatra blandt andet. Senere kom rock'n roll til. Det var helt fint, når bare man kunne danse til betatet. Men da rocken nåede sin anden generation, med Fabian og den slags kommercielle stjerner, mistede jeg interessen.

– Hullet blev fyldt ud af folkemusikken og dens oprigtighed, og det var tilfældigvis på det tidspunkt, jeg købte min første guitar. Jeg blev folkemusiker, fordi det var nemmest, ikke fordi jeg havde mine rødder der. Min første plade var snarere i slægt med den tyske lieder-tradition end med folkemusik, siger Joni Mitchell.

I årene omkring 1970 slog hun for alvor igennem, ikke mindst takket være sin populære hyldest-sang til Woodstock-festivalen. Men da var hun allerede på vej bort fra den akustiske guitar og den nemme succes.

– Jeg har aldrig været medløber. Min familie flyttede ofte, da jeg var barn, jeg var hyppigt syg og fik polio som ni-årig. Jeg var altid "the new sickly kid in town", og jeg tror det modnede mig tidligt, fortæller Joni Mitchell.

– For at træne mine ben blev jeg rock'n roll-danser og kom meget rundt til forskellige opvisninger. Det gav mig en kosmopolitisk holdning i en provinsiel by. Desuden er jeg af blandet race. Jeg lærte tidligt at stå udenfor, og det afspejler sig i min karriere. Jeg færdes frit mellem flere forskellige lejre, men må også finde mig i at blive sat udenfor, at blive ekskommunikeret, siger hun.

Unik blanding af folk, jazz og rock

Først i et samarbejde med Tom Scotts *L.A. Express* og siden i en række indspilninger med den legendariske bassist Jaco Pastorius nærmede Mitchell sig den unikke blanding af folk, jazz og rock, der er hendes varemærke i dag.

– Jeg har kun lavet én jazzplade, nemlig *Mingus* fra 1979. Og det er ikke engang rigtig jazz. Charlie Mingus' musik er jazz, min er ikke, fortæller Joni Mitchell om den plade, der skulle have været et samarbejde med den store jazzmusiker, men som endte med at blive en hyldest til ham, indspillet kort efter hans død.

– Enhver, der kender til jazz, vil sige, at mine akkord-bevægelser ikke har noget med jazz at gøre. Men kun jazz-musikere kunne have indspillet Mingus-pladen. Akkorderne er højt opbyggede ligesom i jazz, ofte med fornemmelsen af to tonerarter på en gang, og musikken er bred og åben for improvisation, siger Joni Mitchell.

– Pop-musikere og jazz-musikere taler forskellige sprog, men jeg taler hverken det ene eller det andet. Jeg arbejder intuitivt, som en maler. Jeg bruger akkorder og klange, som en maler bruger penselstrøg. Mit udgangspunkt er malerens, siger Mitchell, der faktisk er anerkendt også som billedkunstner, og som ofte dekorerer sine egne plade-omslag.

Hun fortæller, at en stor del af de klanglige farver, der kendetegner hendes musik, skyldes eksperimenter med forskellige måder at stemme guitaren på.

– Da jeg begyndte at spille, var der en fire-fem forskellige stemnings-typer, der var almindelig brugte. I dag arbejder jeg med omkring 50 stemninger. Det er et kompositorisk værktøj, som også andre er begyndt at benytte, for eksempel Andreas Vollenweider.

– De specielle stemninger indebærer ganske vist visse vanskeligheder. Man er bundet af akkorden og kan ikke uden vi-

som ligger i guitarens stemning. Men gør man det, er de hjemmelavede stemninger langt mere udvidende, end de er begrænsende, mener Joni Mitchell.

Politisk revser

Det er ikke kun musikalsk, hun er gået sine egne vegne. Hendes gennearbejdede og poetiske tekster har ofte bevæget sig på tværs af tidens mode-luner. I de politiske tressere og halvfjerdserne vendte hun blikket indad og sang om kærlighedstabet og ensomheden på landevejen, men i firserne, ikke mindst med pladen *Dog Eat Dog*, blev hun en indædt politisk revser.

– I firserne vandt konservatismen frem som aldrig før, "liberal" blev et skældsord, og forskellen mellem fattig og rig blev ekstrem. TV-serier som *Dallas* fremstillede ubehagelige rige mennesker som helte, og pludselig var det legalt at blive rig på andres bekostning. Allerøverst tronedede Reagan som en konge over åndløsheden, siger hun.

Joni Mitchell oplevede også personligt det forgangne årti som en hård tid. En række retsager om skat og ophavsrettigheder tærede på hendes kræfter, og hun var involveret i flere alvorlige bilulykker på de californiske landeveje.

Siden 1983 har hun ikke været rask nok til at turnere, og heller ikke i forbindelse med *Night Ride Home* kommer hun på turné. Alligevel betegner hun sin nye plade som optimistisk.

– Firserne var et sort årti, men nu følger en ny tid. Den nye plade er lavet efter firsernes begravelse, og den handler om at komme hjem. Teksterne bevæger sig omkring i halvtredserne og tresserne, altså min barndom og ungdom. Men de handler også om den alder, jeg har nu, siger den 47-årige Mitchell.

– I dag kan man skjule alder ved hjælp af styrketræning og plastisk kirurgi. Men hvorfor skal det være så pinligt at være midaldrende. Paul Newman sagde i et interview, at hvis skuespillere gik lidt mere op i litteratur end i make-up, ville deres karrierer være længere. Og det er jo rigtigt: Ethvert barn, der læser bøger, ved, at det myldrer med voksne og ældre mennesker i litteraturen. For vi er også en del af virkeligheden, siger Joni Mitchell.

Livets tre faser

– Man plejer at sige, at mennesket bevæger sig gennem tre faser i løbet af livet. Den lyriske periode hører ungdommen til. Så følger den episke periode og til sidst den tragiske, hvor man når til en fuldstændig forståelse af den menneskelige natur.

– Men jeg kom vist til at ændre lidt på rækkefølgen og gå for tidligt ind i den tragiske fase. Nu er jeg klar til at tage fat på min episke periode, griner Joni Mitchell.